

4. A helyi egyházak egysége

Az előző fejezet után azt gondolhatná az olvasó, hogy a helyi egyház autonómiája independentizmushoz vezet, amint azt a kongregacionalista vagy a baptista egyházi rendben láthatjuk. E modell szerint minden egyes helyi egyház független a többitől. Most tehát szót kell ejtenünk arról, amit az Újszövetség az egyház négy klasszikus tulajdonságának egyikéről tanít. Ezen a ponton nem a szentségről, az egyetemességről vagy az apostoliságról beszélünk, hanem az egyházi szentségről: „hiszem *az* egyetemes keresztyén anyaszentegyházat.”

Az egyházak egységét tekintve a Biblia utolsó 22 könyve Jeruzsálemtől egészen Patmoszig vezet minket. Ez megadja az alapot a gyülekezetek közötti szövetség kialakítására, a felekezetek megalakulására, valamint a kegyes testvéregyházi kapcsolatok kialakulására.

1. A Lélekkel való keresztség

Hol kezdi az Újszövetség az egyházak egységének történeti tárgyalását? Nem máshol, mint a Cselekedetek 2-ben, amikor Jeruzsálemben megtörtént a Szentlélekkel való keresztség. A Szentlélek kitöltetése által Isten népe eggyé lett a feltámadt Krisztussal. Megkapta a teljes messiási üdvösséget, amelyet Jézus a kereszten megszerezett. A pünkösd határozta meg az Újszövetségi egyház születésnapját. A Cselekedetek 2 előtt azt mondhatjuk, hogy az ószövetségi egyház kora volt,

pünkösdkor viszont megszületett a feltámadt Úr egyetemes, újszövetségi egyháza.

A Cselekedetek könyve feljegyezi a pünkösdi három kiterjesztését (nem megismétlését). A Cselekedetek 8-ban félig zsidó, félig pogány samaritánusokat látunk, akik elnyerték a Szentlélek keresztségét. A Cselekedetek 10–11-ben teljesen pogány emberek, a cézárei Kornélius és háznépe is megkapták a Lélekkel való keresztséget. A Cselekedetek 19-ben Keresztelő János követői keresztek meg a Szentlélekkel. Ez a mintegy 12 ember már hallotta Keresztelő János igehirdetését, de nem ismerték az Úr Jézus igehirdetését, sőt arról sem tudtak, hogy eljött a Messiás.

Azt láthatjuk, hogy a Szentlélek által mindenféle hívő belekereszteltetett a feltámadt Messiásba. Zsidók (Csel 2), félig zsidó, félig pogány samaritánusok (Csel 8), teljesen pogány emberek (Csel 10–11), ószövetségi szentek, akik még nem hallottak a Messiás eljöveteléről (Csel 19). E négy csoport az összes eshetőséget lefedi.

2. Krisztus teste

A Szentlélek keresztségében való egységből következik Krisztus titokzatos és lelki testében való egységünk. Az Ef 4:4–6-ban hétszer olvashatjuk az „egy” szót. Ez a Bibliában a legtömörebb szakasz az egyház egységéről:

„Egy a test és egy a Lélek, miképpen elhívástoknak egy remény-ségében hívattatok el is. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindeneknek felette van, és mindenek által és mindnyájatokban munkálkodik.”

Az egyházat mint egy testet egy Lélek eleveníti meg, és egy Úr kormányozza. Az egy test egy Istent szolgál, és egy lelki keresztséget kap. Az egy test egy bibliai hitet vall. Az egy testnek egy eszkatologikus, utolsó időkre vonatkozó remény-sége van: Jézus Krisztus visszatérése e világkorszak végén, hogy feltámassza a halottakat, megítélje a világot, és elkezdje az új teremtetést.

Melyik egyház nevezhető egy testnek? Az efézusi helyi egyház (Ef 4); Itáliában a római helyi egyház (Rm 12); a közép-görögországi Korinthus helyi egyháza (1Kor 12); a mai Törökország területén lévő Kolossé helyi egyháza (Kol 1–3). Minden egyes igaz egyház Krisztus teste, és az egész egyetemes, láthatatlan egyház földön és mennyen Krisztus teste.

3. Egyházi tisztségek

Az Újszövetségben az egyház egységét nemcsak a Lélek keresztségéből látjuk, vagy abból, hogy az egyház Krisztus teste, hanem abból, hogy a három rendkívüli, ideiglenes tisztség, az apostolok, a próféták és az evangélisták tisztsége is egy.

Az Efézus 4:11 szerint feltámadt és megdicsőült Megváltónk némelyeket apostolokul adott Krisztus testének épülésére.

Apostolok

Minden igaz helyi egyház egységben volt az apostolok levélírói szolgálatának tekintélye alatt. János a Jelenések könyvében hét kis-ázsiai (a mai Törökország területén, délnyugaton elhelyezkedő) egyháznak írt, három bibliai levelének címzettjei mellett. Péter több egyháznak írta leveleit, amelyek szintén a mai Törökország területén lévő öt római provinciában voltak (vö. 1Pt 1:1, és az első levélre visszautaló 2Pt 3:1). Pál levelei még messzebbre jutottak: a mai Törökország területén kívül attól nyugatabbra, Görögországba és Itáliába, Rómába.

Az igaz helyi egyházakat az apostolok levelei mellett az apostolok munkája is egyesítette.

Ez különösen a Cselekedetek könyvében látható. A Cselekedetek 1–15-ben a tizenkét apostol Jeruzsálemben munkálkodik. A 8. részben Pétert és Jánost Samáriában látjuk. A 9–10. részekben Péter apostol már északabbra, az ígéret földjének nyugati partján hirdeti az evangéliumot.

Pál még nagyobb térséget járt be (Csel 9:13–28). Képzeljük magunk elé a térképet! Láthatjuk őt Szíriában és Jeruzsálemben, Ciprusban és Törökországban, Görögországban és legvégül Rómában. A Titus 1:5 szerint az apostol még Krétába is eljutott, és ha beteljesült e vágya, akkor Hispániába is (Rm 15). Pál apostol ezzel összefüggésben azt mondja, hogy *minden egyházak gondja naponként ránebezedett* (2Kor 11:28).

Próféták

A mennybement Krisztus az apostolok mellett prófétákat is adott, hogy építse az Ő egy testét, az egyházat. Akik kanonikus bibliai könyvet írtak, azok próféták, így Urunk két féltestvére is próféta volt. Jakab zsidókeresztyéneknek (Jak 1:1), Júdás pedig az eretnkségektől zaklatott keresztyéneknek írt.

A próféták mindhárom missziói útján elkísérték Pált. Első missziói útjára Jeruzsálemből, később pedig Antiókiából Barnabás próféta ment vele. Második missziói útján Silás próféta volt az útítársa, aki szintén Jeruzsálemtől és Antiókiától fogva kísérté. Az apostolt második és harmadik missziói útja egy-egy részén Lukács próféta is kísérté, aki harmadik evangéliumot és a Cselekedetek könyvét írta. Antiókiában (Csel 11) és Cézáreában (Csel 21) találkozunk a jeruzsálemi Agabus próféta jövendöléseivel. Az apostolok és a próféták könyveket írtak, és utaztak a helyi egyházak között, így sokféle módon összekapcsolva azokat.

A feltámadt és trónra ült Jézus nemcsak apostolokat és prófétákat, hanem evangélistákat is rendelt egy teste, az egyház építésére. Az Újszövetség két férfit

Evangélisták

is félreérthetetlenül evangélistának nevez. Az egyik Filep evangélista (Csel 21:8), a hét diakónus egyike (Csel 7). Mivel kezdetben diakónus volt, utána pedig evangélista lett, személyében egy olyan bibliai alakot láthatunk, aki tisztséget váltott. Munkálkodott Jeruzsálemben, Samariában és Cézáreában is.

A 2Timótheus 4:5 evangélistának nevezi Timótheust, aki Pált a második és a harmadik missziói útján kísérte. Együtt utaztak az apostolok és a próféták, ebben az esetben pedig egy apostol és egy evangélista. Egyébiránt Timótheus személyének jelentőségét mutatja az a meglepő tény is, hogy tizenkét különböző újszövetségi könyv is név szerint említi (Csel, Rm, 1Kor, 2Kor, Fil, Kol, 1Thess, 2Thess, 1Tim, 2Tim, Filem, Zsid).

4. Egység a tanításban

Az egyházak egyik egyrészt a Lélekkel való keresztség által, másrészt Krisztus testében, valamint a három rendkívüli tisztség – apostol, próféta, evangélista – tekintélye alatt. Nem meglepő ezek után, hogy

az apostoli egyházak egyikek voltak tanításban.

Az Efézus 2:20 így szól az egyházról: „Kik fölépíttettek az apostoloknak és prófétáknak alapkővé, lévén a szegletkö maga Jézus Krisztus.” Itt Pál nem az ószövetségi, hanem az újszövetségi prófétákról szól. Az Efézus 2:20, a 3:5 és a 4:11 egyaránt ezt a sorrendet követi: apostolok és próféták. Az Újszövetségben a prófétákat a feltámadt Krisztus küldte el. Az újszövetségi Írásokat apostolok és újszövetségi próféták írták. Ezek kiegészítik és magyarázzák az ószövetségi Írásokat. Ez nagyon fontos érv John Nelson Darbyval és a diszpenzácionalizmus tanításával szemben.¹

Az Efézus 2:20 azt mondja, hogy az apostolok és a próféták az egyház alapkövei. Egy építkezés során először az épület alapkövét helyezik el. Ez egyszer történik meg, és bolondnak gondoljuk azt, aki még egyszer le akarná rakni,

¹John Nelson Darby (1800–1882) angol-ír lelkipásztor, a Plymouthi Testvérek mozgalmának befolyásos alakja, a diszpenzácionalizmus atyja. A diszpenzácionalizmus tanítása szerint Isten különböző korszakokban más-más módon üdvözíti népét, ezzel elválasztja egymástól az ószövetségi Izráelt és az újszövetségi egyházat. (A fordító megjegyzése)

vagy hozzá szeretne tenni valamit. Ugyanígy az egyház alapját sem akarjuk újra elhelyezni. Jézus Krisztus egyházának azon az alapon kell nyugodnia, amelyet a múltban egyszer s mindenkorra letettek.

Az igaz egyháznak a Biblia 66 könyvének igazságát kell hirdetnie.

Ez Isten teljes tanácsa (Csel 20:27), az egészséges, szilárd tanítás. Ezt a kifejezést a pásztori levelek négyszer használják (1Tim 1:10, 2Tim 4:3, Tit 1:9, Tit 2:1). Ez a tanítás egészséget ad, így pont az ellenkezője annak, amit a teológiai liberalizmus tanít róla: a Biblia nem jó, modern ötletekre van szükségünk.

Pál az evangélistáknak – Timótheusnak és Titusnak – azt írta, hogy a kinevezett pásztorokkal, a tanítókkal, a presbiterekkel, a diakónusokkal és minden más tisztségviselővel együtt, nem hirdethetnek többet vagy kevesebbet, csak a Biblia egészséget adó tudományát. Egyetemes és református hitvallásaink ezt a biblikus, szilárd tanítást jelentik ki és foglalják össze hűségeesen.

5. Egység az életben

A hűséges helyi egyházak nemcsak tanításban, hanem az életben is egyek. Pál az 1Korinthus 4:17-ben így ír Timótheusról: „Azért küldtem hozzátok Timótheust, ki nékem szeretett és hű fiam az Úrban, aki eszetekbe juttatja néktek *az én utaimat a Krisztusban, amint mindenütt, minden gyülekezetben tanítok.*” A szövegkörnyezet alapján Krisztus útjai alatt Pál azt érti, hogy ne a világ bölcsességét kövessük. Kerüljük az irigységet, harcot és megosztottságot. Legyünk a hűség, az alázat és a kemény munka példája. Erre az életre gondol Pál, amikor azokról az utakról beszél, amelyeket minden helyi egyházban tanított.

Az 1Korinthus 7 például az egyedülállóságról, házasságról, válásról, özvegyeségről és újrarahasodásról szóló apostoli tanítást tartalmazza, amely vonatkozik

zsidókra és görögökre, szolgákra és szabadokra. Itt az apostol így szól: „minden gyülekezetben ekképpen rendelkezem” (1Kor 7:17).

6. Egység a sákramentumokban

Az apostoli helyi egyházak a tanítás és az életvitel mellett a sákramentumokban is egyek. Ehhez tartozik az első sákramentummal, a keresztséggel kapcsolatos egység. A Biblia példaként a következő egyházakban való keresztségről ír: Jeruzsálem (3000 megkeresztelt ember, Csel 2), Samária (Csel 8), Cézárea (Csel 10), a görögországi Filippi (Csel 16), a dél-görögországi Korinthus (Csel 18, 1Kor 1). E keresztségek közé tartozik a háznép- vagy családi keresztség is: Cézaréában Kornélius háznépe (Csel 10), Filippiben Lídia háznépe és a börtönőr háznépe (Csel 16), Korinthusban pedig Krispus háznépe és Stefana háznépe (Csel 18; 1Kor 1).

Egy a keresztség

Miért történt ez így? Az 1Korinthus 7:14 tanítása szerint egy vagy két hívő ember gyermekei szentek. Az 1Korinthus 10:1–2-ben gyermekek keresztségéről is olvashatunk. A hívők gyermekei így szüleikhez hasonlóan az egyház tagjai voltak. Nemcsak Cézaréában, Filippiben és Korinthusban, hanem például Efézusban is: az Efézus 6:1–3 a kicsinyeket az egyház tagjaiként szólítja meg. A gyermekek Kolossében is az egyház tagjai voltak (vö. Kol 3:20) csakúgy, mint a jeruzsálemi egyházban, hiszen a Cselekedetek 2:39-ben Péter hirdeti: „néktek lett az ígélet, és a ti gyermekeiteknek.”

A helyi egyházak a második sákramentumban, az úrvacsorában is egyek voltak. A Biblia a következő egyházakban tesz említést e sákramentum kiszolgáltatásáról: Jeruzsálemben (Csel 2:42), a régi Trójához közeli, a mai Nyugat-Törökország területén fekvő Troásban, ahol egy férfi, Eutikhus kiesett az ablakon (Csel 20), vagy a görögországi Korinthusban (1Kor 10–11).

Egy az úrvacsora

7. Egység a nyilvános istentiszteletben

Az eddigiek mellett az igaz egyházak a nyilvános istentiszteletben is egyek voltak. A közös istentisztelet napja a hét első napja volt. Troásban (Csel 20) és Korinthusban (1Kor 16) is a hét első napján voltak együtt Isten tiszteletére. János ezt a napot az Úr napjának nevezi (Jel 1:10). Ez volt az újszövetségi egyház születésnapja pünkösdkor (Csel 2). Jézus ezen a napon támadt fel a halálból, és ezen a napon jelent meg követőinek. A zsoltárokból is erről a napról éneklünk: „Ez a nap az, amelyet az Úr rendelt, örvendezzünk és vigadjunk ezen” (Zsolt 118:24).

Az egyház egy a nyilvános istentisztelet elemeiben is.

Ezek a következők: a Szentírás olvasása és hirdetése (1Tim 4, Csel 20); a sákramentumok kiszolgáltatása; az imádság, amelyről Pál például az 1Timótheus 2-ben tanít; az adakozás (1Kor 16), amelyhez hozzátartozott például a szegény jeruzsálemi anyaegyház számára való gyűjtés. Adakoztak a korinthusiak, a mai Észak-Görögország területén található macedóniai egyházak, a mai Közép-Törökország területén fekvő galáciai egyházak és az antiókhiai egyház tagjai (Csel 11). A különböző gyülekezetekben ugyanazokat az istentiszteleti elemeket láthatjuk, és ugyanazt a célt szolgálta az adakozás is: egy szegény gyülekezet megsegítését.

Rendezett
istentisztelet

Az Újszövetség a nyilvános istentisztelet napja és elemei mellett annak rendezett voltáról is szól. Az 1Korinthus 12–14-ben az apostol szembeszáll a nyilvános istentisztelettel kapcsolatos változatos tévelygésekkel, és így szól a lelki ajándékokról (pl. a nyelveken szólás esetében mindig fontos egy magyarázó), a nőkről, a szabadosságról stb. A nyilvános istentiszteletről szólva az apostol ezt mondja: „Mindenek ékesen és jó renddel legyenek” (1Kor 14:40), „mert az Isten nem

a visszavonásnak, hanem a békességnek Istene, miként a szentek minden gyülekezetében” (1Kor 14:33).

8. Egység az egyházfegyelemben

A tanítás, az élet, a sákramentumok és az istentisztelet mellett a hűséges helyi egyházak az egyházfegyelemben is egyek.

Talán meglepő, milyen sokszor szól az Újszövetség az egyházfegyelemről.

Találkozunk ezzel Rómában (Rm 16), Korinthusban (1Kor 5; 2Kor 2 és 7), Thesszalonikában (2Thess 3:6–15), Efézusban (1Tim 1) és más kis-ázsiai egyházakban (Jel 2–3). A Jelenések könyvében (Jel 2–3) Jézus megdicséri az egyházfegyelmet helyesen alkalmazókat, és elmarasztalja azokat, akik nem gyakorolták. Krétában is nagy szükség volt az egyházfegyelemre, mert gonoszak voltak, és rest hasak (Tit 1).

Az újszövetségi levelek sok idegen csoportról beszélnek: hamis atyafiakról (2Kor 11:6, Gal 2:4), hamis tanítókról (2Pt 2:1), hamis prófétákról (1Jn 4:1), hamis apostolokról (2Kor 11:13), sőt ami az összes eddiginél rosszabb: antikrisztusokról (ezt a szót János apostol használja, ld. 1Jn 2:18, 22, 4:3, 2Jn 7).

Az ilyen hamis embereket az újszövetségi Írások sokszor név szerint is megemlítik. A Jelenések 2 kétszer is utal a nikolaiták csoportjára. Az Ige egyértelműen megnevez három tévtanítót: Himenéust, Alexandert és Filétust. Nevük hírhedten megmaradt számunkra az 1Timótheus 1:20-ban és a 2Timótheus 2:17-ben. Az Újszövetség még egy hamis női tanítót is megemlít, a thiatirai Jézabelt, bár ez valamiféle álnév lehetett: nem vagyok meggyőződve róla, hogy szülei ezt a nevet adták számára. A Biblia alapján ezek az emberek vagy már kívül álltak

az apostoli egyházon, vagy ha ez még nem így volt, akkor az egyházfegyelem útján ki kellett őket rekeszteni onnan.

Így az egyházak igaz egysége magában foglalja az egyházfegyelem helyes gyakorlását, annak hűséges fenntartását. A gyülekezet, a presbitérium, a tagok vagy a család ne vállaljanak közösséget ezekkel az emberekkel.

9. Egység az egyházkormányzatban

Az apostoli egyházak tehát egyek a tanításban és életben, a sákramentumokban és istentiszteletben és az egyházfegyelemben. Végül szóljunk az egyházkormányzat egységéről. Korábban megismertedtünk a három rendkívüli, ideiglenes tisztséggel, az apostolokkal, a prófétákkal és az evangélistákkal. Szóltunk az állandó tisztségekről is: a pásztori, a presbiteri és a diakónusi tisztségről. Mikor lesz valaki ezekre alkalmas? Erről az 1Timótheus 3-ban és a Titus 1-ben olvashatunk. Az 1Korinthus 14-gyel és az 1Timótheus 2-vel együtt ezek a fejezetek kizárják, hogy Krisztus egyházában női egyházi tisztségviselők legyenek. Ebben is egységre van szükség.

Jeruzsálemi
zsinat

Az egyházkormányzat végül elvezet minket a Cselekedetek 15-ben szereplő jeruzsálemi zsinathoz, amely kulcsfontosságú a református és presbiteriánus egyházi rendtartás számára.

Honnan érkeztek a jeruzsálemi zsinatra a zsinati képviselők? A jeruzsálemi egyházból, valamint északról, az antiókhiai egyházból. Mi volt a zsinat témája? Tanbeli kérdéssel foglalkoztak. Körül kell-e metélni a megtért pogányokat? Hit és cselekedetek által történik a megigazulás? Vajon feltételes-e Isten szövetsége, és azon múlik, hogy mit tesz az ember?

Isten kegyelméből a jeruzsálemi zsinat ragaszkodott a kegyelem tanához.

Ez a döntés irányadó volt a következő egyházakra nézve: Jeruzsálem és Antiókhia egyháza, de Szíria és Cilicia egyházai számára is (Csel 15:41) – noha onnan nem voltak küldöttek –, valamint Derbé, Lisztra és Ikónium számára, pedig ők sem küldtek képviselőket a zsinatra (Csel 16:1–2, 4–5).

A döntések azért voltak irányadóak, mert összhangban álltak a Szentírással. „Mert tetszék a Szent Léleknek és nekünk, hogy semmi több teher ne vettessék ti reátok ezeken a szükséges dolgokon kívül” (Csel 15:28). A Cselekedetek 16:4–5 pedig így számol be a zsinati döntések utóéletéről:

„És amint általmentek a városokon, meghagyák nekik, hogy tartsák meg a rendelkezéseket, melyeket végeztek a Jeruzsálemben levő apostolok és vének. A gyülekezetek azért erősödének a hitben, és gyarapodának számban naponként.”

Az eddig elhangzottak mellett a valódi felekezeti egységhez szükség van az egyházi tisztségek egyetemes szabályzására, valamint olyan nagyobb gyűlésekre, amelyekre nemcsak egy helyi egyházban kerül sor. Sokat segít ezek összefoglalása egy hűséges egyházi rendtartásban.

Az egyes helyi egyházak közti egység tehát igencsak sokoldalú. Ehhez tartozik a Lélek keresztsége; Krisztus egy teste; ugyanaz a három rendkívüli tisztség: ezután egység a tanításban és az életben, a sákramentumokban és az istentiszteletben, valamint az egyházfegyelemben és az egyházkormányzatban. A református hitvallások megalkotásánál ezeket tartották szem előtt. A mi egyházunk (a CPRC) három hitvallását az egység hármasságának nevezzük. Ezeket a tanításokat hisszük, ezeken állunk. Ez volt a református egyházak célja egész Európában.